

Jämtlands Läns
Landsting

Riktlinjer för kroppsundersökningar och rättsintyg i Region Jämtland Härjedalen

Ansvarig: Lisbet Gibson

1	Sammanfattning	4
2	Vem utför begärd undersökning?	4
2.1	Patienter	4
2.1.1	Östersunds sjukhus	4
2.1.2	Misstanke om våld i nära relation	5
2.2	Personer som ska undersökas på begäran av polisen	5
2.2.1	Primärvården	5
3	Hur snart bör en kroppsundersökning utföras och vart utförs den?	6
4	Kontaktvägar för polis och rättsväsen	6
5	Rättsintyg	6
5.1	Åklagarens krav på rättsintyg	7
6	Dokumentation i samband med kroppsundersökningar	7
6.1	Journaldokumentation	7
6.2	Fotodokumentation	8
6.3	Blodprovstagning för DNA	8
6.4	Övrigt om dokumentation	8
6.5	Förfrågan om journaldokumentation och begäran om kopior	8
7	Ersättning för undersökningar och intyg	9
8	Samtycke	9
8.1	Offer/målsägande	9

8.2	Förövare	10
9	Länkar och telefonnummer	11
9.1	Länkar i Centuri	11
9.2	Externa länkar och telefonnummer	13

Riktlinjer för kroppsundersökningar och rättsintyg i Region Jämtland Härjedalen

1 Sammanfattning

Sjukvårdens roll beträffande rättsintyg är huvudsakligen att förse intygsskrivande läkare med medicinskt underlag för rättsintyget.

En stor del av de personer som behöver undersökas för att ge underlag till ett rättsintyg är, på grund av sina skador, även patienter i vården. I dessa fall blir en noggrann beskrivning i journalhandlingen eventuellt kompletterad med foto ett bra underlag för Rättsmedicinalverkets (RMV) läkare när dessa skriver rättsintyget.

I de fall då behov av kroppsundersökning av misstänkt person utan skador föreligger en skyldighet för regionen att, på polisens begäran, anvisa läkare som kan utföra sådan undersökning. Detta gäller även kvällar och helger beroende på hur snabbt undersökningen behöver komma till stånd.

2 Vem utför begärd undersökning?

2.1 Patienter

2.1.1 Östersunds sjukhus

I de flesta fall är den som ska kroppsundersökas, på grund av skador också patient i vården och då är det behandlande läkare som utför kroppsundersökningen

Kvinnokliniken

Sexualövergrepp mot kvinna handläggs av gynekolog. "Rape-kit" finns på AKM och på kvinnokliniken.

Är jourhavande upptagen kan kvinnan erbjudas sängplats i väntan på läkaren alt. dennes bakjour. Själva rättsintyget kan baseras på undersökningsutlåtandet och kan därefter skrivas av läkare vid RMV.

OBS ingen tvättning eller klädbyte inför undersökningen för att minska risken att viktiga spår försvinner!

Kirurgkliniken

Sexualövergrepp mot män handläggs av kirurg/urolog. "Rape-kit" finns på AKM och på KK. Själva rättsintyget kan baseras på undersökningsutlåtandet och kan därefter skrivas av läkare vid RMV.

OBS ingen tvättning eller klädbyte inför undersökningen för att minska risken att viktiga spår försvinner!

Barnkliniken

Sexualövergrepp mot barn handläggs av barnläkare, oftast med hjälp av gynekolog. Vid behov kontakta rättsmedicinalverket i Umeå. Rättsintyget kan skrivas av barnläkaren alt. av läkare vid RMV baserat på undersökningsutlåtandet.

Övriga brott mot barn – barnmedicinsk specialitet är önskvärd. Om möjligt genomförs undersökningen tillsammans med läkare inom Rättsmedicinalverket.

2.1.2 Misstanke om våld i nära relation

Om det finns misstanke om våld i nära relation ska patienten tillfrågas om de är utsatta för våld.

Se länk till dokumentet: Riktlinjer för kroppsundersökningar och rättsintyg i Region Jämtland Härjedalen

2.2 Personer som ska undersökas på begäran av polisen

2.2.1 Primärvården

Misstänkta förövare och övriga som inte behöver vård

I de fall polisen bedömer att det föreligger ett behov av kroppsundersökning av person som inte är att betrakta som patient, ex misstänkt gärningsman, skall polisen kontakta 1177 som kan anvisa läkare inom primärvården som kan göra undersökningen som normalt får göras i arresten/polisens lokaler var även god se pkt 4.

Vardagar 8-17 är det ansvarig HC som står för undersökningen. **På jourtid** åligger uppgiften den distriktsläkare som är i beredskap.

När det gäller utländska medborgare, svenskar boende utanför länet och jämtar listade utanför Östersund finns en fördelningsnyckel "Omhändertagande av turister..." som finns i Centuri på länken <https://rjh.centuri.se/RegNo/18176>

3 Hur snart bör en kroppsundersökning utföras och vart utförs den?

Polis och åklagarmyndighet avgör när behov av kroppsundersökning föreligger och hur snabbt den bör äga rum. Polisen/åklagaren måste komma med en begäran om kroppsundersökning eller informera om att den kommer.

Nedanstående är en fingervisning i de fall det rör sig om patienter

Inom 1-3 timmar: Påvisande av droger och gifter

Inom 12 timmar: Sexualbrott (patienten/förövaren skall inte ha kunnat duscha)
Bevisbörda såsom blod, hudavskrap under naglar
Skador som kan försvinna snabbt tex. strypskador

Inom två-tre dygn: Blåmärken, rivsår, bitmärken. Alla av annan person tillfogade skador bör dokumenteras.

4 Kontaktvägar för polis och rättsväsen

Kvinnokliniken utför undersökning av offer vid misstanke om våldtäkt på kvinna

Kirurgkliniken utför undersökning av offer vid misstanke om våldtäkt på man

Barnkliniken utför undersökning vid misstänkt övergrepp eller brott mot barn

Primärvården är skyldig att utföra undersökning på misstänkta Förövare. På icke kontorstid rör det sig om den distriktsläkare som är i beredskap. Polisen kontakter 1177 som förmedlar kontakt med den läkare som kan utföra den begärda undersökningen så polisen kan avtala om tid och plats för undersökningen

Det är viktigt att 1177 får tydlig information från beställare (dvs. från myndighet) om vad som önskas t.ex. att man begär spårsökning (t.ex. att leta DNA eller krutstänk). Det är polisen som avgör hur snart undersökningen måste äga rum. Eftersom dessa undersökningar kan komma att påverka möjligheten att utföra sjukvård kan en viss prioritering ske.

5 Rättsintyg

Rättsintyg är skriftliga medicinska utlåtanden av läkare som inhämtas av polismyndighet eller åklagarmyndighet i syfte att användas i en brottsutredning

eller som bevis i en rättegång i anledning av brott enbart journalkopior räcker inte som rättsintyg!

Rättsintyg begärs av polismyndigheten, åklagarmyndigheten, länsstyrelse eller domstol. Enligt Rättsmedicinalverkets "Nya ordning för utfärdande av rättsintyg" från 1/1 2006 skall rättsintyg som huvudregel inhämtas från läkare vid rättsmedicinsk avdelning inom Rättsmedicinalverket, eller som i Jämtland läkare inom hälso-och sjukvården.

Hälso- och sjukvårdens roll är som huvudregel att bistå med nödvändiga undersökningar och dokumentation som underlag för intyget. Dokumentationen beskriver vilka skador patienten har, när de har uppstått och om skadorna bedöms överensstämma med uppgivet våld (dokumentationen kan även beskriva frånvaro av skador).

Rättsintyg kan inte beställas av advokat eller privatpersoner.

5.1 Åklagarens krav på rättsintyg

Om regionens läkare ombedes skriva ett rättsintyg gäller nedanstående:

Använd svenska och undvik facktermer.

Skadedokumentationen kan förenklas "t.ex. blågröna missfärgningar finns på... " (specificera storlek och plats var för sig)

Det skall framgå vilka kroppsdelar som är undersökta. Använd mall och rita in.

I utlåtandet skall framgå vilka skador som påvisats, om skadorna överensstämmer med uppgivet våld (endast rättsmedicinare kan börja spekulera i vilket "vapen" som använts osv.), skadornas svårighetsgrad (t.ex. livshotande) samt risken för framtida men. Kan skadorna stämma med uppgivet händelseförlopp eller föremål som omnämnts?

6 Dokumentation i samband med kroppsundersökningar

6.1 Journaldokumentation

Dokumentera alla skador noggrant även med fotografier (gärna med digitalkamera) vid misstanke om våld. Begäran om yttrande kan ibland komma i efterhand. Dokumentationen ligger sedan till grund för själva rättsintyget som inte är en journalhandling.

Journalkopior kan lämnas till polis om målsäganden givit sitt skriftliga tillstånd eller utan samtycke om det föreligger misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än ett år (t.ex. grov misshandel) eller misstanke om brott mot minderårig. Kopior gäller då endast det som avser misshandeln.

Kontaktorsak: Rättsintyg Diagnos: Z 00.7 Rättsintyg, Diagnos i primärvården: Z00
Skador av medicinsk betydelse bör noteras i journalen.

Försök att alltid ha ett vittne med vid undersökningen, framförallt vid sexualbrott. Kvinnligt vittne när kvinna undersöks. Patienten måste dock tillfrågas. Se nedan under punkten samtycke

6.2 Fotodokumentation

Ta helst flera digitala bilder. Första och sista bilden tas på patientuppgifterna, namn och datum på en lapp bredvid skadan. Översiktssbilder samt detaljer. Använd genomskinlig linjal för storleksbedömning, lägg den invid skadan. Numrera bilder och skriv lista var på kroppen de är tagna.

6.3 Blodprovstagning för DNA

Utföras på misstänkt.

Den ska utföras av legitimerat sjukvårdspersonal, behöver inte utföras av läkare.

Polis som medföljer svarar för ID.

Provtagaren signerar och anger arbetsplatstelefon men behöver inte ange sitt namn i klartext.

6.4 Övrigt om dokumentation

Har ingen begäran om undersökning/rättsintyg inkommit bör läkare, sjuksköterska/ distriktssköterska ändå dokumentera skador såsom blåmärken, rivsår med t.ex. digitalkamera samt notera detta i journal, som kan vara till hjälp om polis vid senare tillfälle önskar ett rättsintyg t.ex. vid kvinnomisshandel. Varje Hälsocentral bör där göra upp sin egen rutin.

Om en person fått skador av misshandel och vill få skadorna dokumenterade, skall de hänvisas till polis för polisanmälan. Polis avgör om det finns behov av rättsintyg. Om så inte är fallet men de ändå vill ha skadorna dokumenterade kan sjuksköterska/ distriktssköterska göra detta och dokumentera i journal (för ev. framtida behov, upprepad misshandel, extra viktigt vid kvinnomisshandel).Rutin för PV.

6.5 Förfrågan om journaldokumentation och begäran om kopior

På förfrågan kan vårdplatskoordinatorerna upplysa polisen om att journaldokumentation finns och vid behov lämna ut kopior på dessa.

7 Ersättning för undersökningar och intyg

Kroppsundersökning på polisens begäran av person som icke är patient samt utfärdande av rättsintyg ersätts med timtaxa enligt avgiftshandboken. Länk finns under rubriken länkar.

8 Samtycke

8.1 Offer/målsägande

Ett rättsintyg som avser en målsägande får utfärdas utan samtycke

1. vid misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år,
2. vid misstanke om försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168),
3. vid misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller brott som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, mot någon som inte har fyllt arton år, eller
4. om uppgifter, för vilka gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659), har lämnats ut till en polismyndighet eller en åklagarmyndighet efter samtycke från målsäganden.

Den fjärde punkten avser fall hälso- och sjukvårdssekretessen inte hindra att uppgifter lämnas till polis eller åklagare. I dessa fall behövs således inte målsägandens samtycke till undersökning.

Speciella regler finns i vissa fall t.ex.

- undersökning av barn. Kontakta bakjouren på barnkliniken och/eller RMV i Umeå 090-100700 vx
- undersökning av medvetslös person
- grov misshandel

I fall där man är tveksam till brottsrubriceringen kan man ta kontakt med förundersökningsledarjouren som kan svara på om det är ett brott och i så fall vilket brott det rör sig om och hur man ska hantera eventuella bevis, undersökningar, och utredningar inför detta. Man får inte uppge patientens namn eller personnummer men man kan prata om själva ärendet anonymt.

Regler om samtycke finns även på RMVs hemsida under rättsmedicin.

8.2 Förövare

Ett rättsintyg som avser den som är misstänkt för brott får utfärdas utan samtycke

1. i samband med kroppsbesiktning enligt 28 kap. rättegångsbalken, eller
2. om annan undersökning än kroppsbesiktning har ägt rum och det föreligger misstanke om sådant brott som avses i 1–3 punkterna under offer/målsägande.

Det är polis, åklagare eller domstol som fattar beslut om dessa åtgärder. Beslutet är ett beordrat ansvar till polisen som ska anlita rättsmedicin för denna undersökning. Polis skall finnas med vid undersökningen.

Mera om samtycke på RMV's hemsida.

9 Länkar och telefonnummer

9.1 Länkar i Centuri

Eftersom ett flertal av länkarna i tidigare version av dokumentet är inaktuella har dessa plockats bort i denna version.

Efterhand som jag får info om nya länkar för jag in dem under respektive verksamhet

Kom ihåg att det åligger varje specialitet att hålla länkarna upp to date

KKs dokument

Kirurgiklinikens dokument om sexuella övergrepp på män

<https://rjh.centuri.se/RegNo/04640>

<https://rjh.centuri.se/RegNo/02905> (avser barn)

AKMs dokument om misshandlade kvinnor

<https://rjh.centuri.se/RegNo/05552>

Barnklinikens dokument om misshandel och sexuella övergrepp

<https://rjh.centuri.se/RegNo/33873> Riktlinjer **för**
kroppsundersökningar och rättsintyg
i Region Jämtland Härjedalen

Primärvården Dokumentation av skador

<https://rjh.centuri.se/RegNo/12164>

Misstanke om våld i nära relation

<https://rjh.centuri.se/RegNo/19022&topid=57084>

Avgiftshandboken

<https://rjh.centuri.se/RegNo/31755>

9.2 Externa länkar och telefonnummer

Vid sexualövergrepp mot kvinna kontaktas gyn-jouren via växeln 063-153000

Rättsmedicinalverket i Umeå kan kontaktas vid komplicerade ärenden.

Telefon: 090-10 07 00 ,Fax: 090-10 07 29

E-post: rmum@rmv.se

Information och Handbok finns att läsa på Rättsmedicinalverkets hemsida

<http://www.rmv.se/>

Patientsäkerhetslagen :

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659/

Lagen om rättsintyg i anledning av brott:

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2005225-om-rattsintyg-i_sfs-2005-225/?bet=2005:225)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2005225-om-rattsintyg-i_sfs-2005-225/?bet=2005:225](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2005225-om-rattsintyg-i_sfs-2005-225/?bet=2005:225)